
ИСТОРИЈА ШКОЛСТВА

СЛАВИЦА ДЕНИЋ¹
Радио телевизија Војводине

ORIGINALNI NAUČNI ČLANAK
UDK: 316.723(=214.58):378
BIBLID: 0353-7129, 30(2025)2, p.161-171
DOI 10.5937/norma30-62679

ШКОЛА РОМОЛОГИЈЕ НА УНИВЕРЗИТЕТУ У НОВОМ САДУ (2004-2015)

Резиме: Ромологија као научна интердисциплина не предаје се на државним универзитетима у Републици Србији, али је од 2004/2005. до 2014/2015. школске године на Универзитету у Новом Саду постојала Школа ромологије (ШР) као алтернативни облик образовања за ромску и неромску студентску популацију. Намера је била да се студенти заинтересују за ову научну интердисциплину, али и да се она шири афирмише у академској средини. Настава је била заснована на интердисциплинарном представљању садржаја о ромској заједници и на интерактивној методици наставе која подразумева дискусију, менторски, истраживачки, пројектни рад и рад у групама. Истовремено, била је умрежена са другим постојећим програмима у свету – у Манчестеру и Грацу, где се ромологија изучава у оквиру Одсека за општу лингвистику. Циљ овога рада је да ШР прикаже као позитивно искуство високошколског образовања ромских и неромских студената и студенткиња у алтернативном академском простору и да укаже на потребу и добробити увођења ромологије као научне дисциплине на факултетима и високим школама код нас. Емпиријски материјал чине евалуационе листе учесника и учесница (укупно 43) ШР на Универзитету у Новом Саду (2004-2015) и разговор са пет полазница ШР. Закључујем да је важно да ромска национална заједница има могућност изучавања свог језика, културе, историје и да један адекватан алтернативни програм може да заживи у академској заједници данас код нас. Предлажем да се сличан или исти програм настави на високошколским установама на Универзитету у Новом Саду.

Кључне речи: Школа ромологије, ромска заједница, академска заједница, високо образовање.

Увод

Назив *ромологија* изведен је од народног имена *Роми* (*romski*, *sg. Rrom*, *pl. Rroma*) и грчке речи *logos* (реч, говор, ум, разум). У духу савремених превода она

1 slavica.denic@hotmail.com

јесте логос о животу Рома.² Образовање је пресудно за развој припадника сваке заједнице, посебно неких узрасних група као што су деца и млади или старије особе (описмењавање). Низак ниво укупног образовања (предшколског, основног, средњег и нарочито универзитетског) Рома и Ромкиња – који чине једну од већих националних заједница у нашој земљи – најизраженији је и када се пореди са већинским становништвом и када се пореди са другим националним мањинама.³ Како би ромској заједници био омогућен развој и уживање права и обавеза попут других мањинских заједница, почетком 21. века код нас (и у свету), реализовале су се значајне активности у циљу побољшања положаја Рома и Ромкиња у домену запошљавања, здравља, становања и нарочито образовања. У Републици Србији се у образовању припадника ромске заједнице догађају значајни међусобно повезани пројекти – спроводи се Декада Рома (2005-2015)⁴ и разне афирмативне мере⁵ у образовању деце и младих, а посебно приликом уписа у средње школе, на факултете и високошколске установе. Покренут је међународни програм стипендирања студената ромске националности,⁶ а у систем васпитања и образовања уведени су педагошки асистенти.⁷ Укратко, формирана је мрежа

2 У *Великом речнику страних речи и израза* (Клајн и Шипка, 2006, стр. 1087) ромологија је грана етнологије која се бави проучавањем језика, обичаја и културе Рома.

3 Према последњем Попису становништва, домаћинстава и станова из 2022. године у Републици Србији живи укупно 131.936 припадника ромске заједнице, од тога 67.459 Рома и 64.477 Ромкиња. Преузето са: Републички завод за статистику, <https://popis2022.stat.gov.rs/sr-Latn/5-vestisaopstenja/news-events/20230428-konacnirezporisa>

4 Декада инклузије Рома (2005-2015), као међународна иницијатива која је окупила државе Европе, међународне организације, представнике цивилног друштва и ромске заједнице, имала је за циљ смањивање неприхватљивих разлика између осталог дела становништва и Рома и Ромкиња. Приоритетне области у оквиру којих су реализовани пројекти (финансијски подржани од међународне заједнице, уз мањи удео из државних ресурса) биле су пре свега образовање, запошљавање, становање и здравље, али и области попут борбе против дискриминације и родне равноправности су такође сматране важним (Денић, 2015, стр. 8).

5 Почетак увођења мера афирмативне акције везује се за шездесете године двадесетог века и борбу афроамеричке заједнице за равноправност у САД. „Афирмативном акцијом се назива политика развијања и примене мера којима се унапређује учешће маргинализованих група у областима политичког, економског и друштвеног живота из којих су ове групе биле искључене кроз историју” (Ђурић, 2007, стр. 5). На овај начин се одређеној категорији становништва даје предност приликом школовања, запошљавања и напредовања, јер се услед различитих друштвених фактора дуги низ година налазе у неједнаком положају у поређењу са осталим становништвом. Примена афирмативне акције, између осталог, омогућује и родну равноправност. Мере афирмативне акције које се од 2003. године спроводе у Србији имају за циљ повећање доступности образовних институција припадницима ромске заједнице и олакшан упис у средње школе, на факултете и високошколске установе.

6 Ромски образовни фонд (Roma Education Fund) је 2005. године покренуо „Roma Memorial University Scholarship Program” у оквиру ког су за студенте и студенткиње ромске националности који похађају основне, мастер, интегрисане или докторске студије на државним универзитетима у Србији или земљи боравка обезбеђене стипендије кроз четири стипендијске шеме: Roma Memorial University Scholarship Program (RMUSP); Law and Humanities Program (LHP); Roma International Scholar Program (RISP); Roma Health Scholarship Program (RHSP).

7 У периоду од 2006. до 2010. године Мисија ОЕБС реализовала је у Србији, уз финансијску подршку Европске уније, „Програм подршке изради и спровођењу националне стратегије и акционих планова за инклузију Рома”. Основни циљ Програма била је финансијска и техничка подршка

различитих активности, уз очекивање да ће у дужем временском периоду дати значајне резултате и наставити да постоје и даље уз финансијску помоћ државе.

Истовремено, на Универзитету у Новом Саду, у сарадњи са удружењем „Женске студије и истраживања“, а уз финансијску подршку Фонда за отворено друштво из Будимпеште, остварује се алтернативни експериментални академски програм „Школа ромологије“ (2004-2015) чији је циљ упознавање полазника и полазница са језиком, књижевношћу, историјом, културом и становањем Рома. Специфични циљеви ШР били су сензибилизација шире академске заједнице за ромска питања, формирање наставничког кадра за предавање и изучавање ромске заједнице, анимирање и ангажовање студентске популације за научни приступ ромологији код нас.

План и програм ШР – сачињен као *Увод у студије ромологије* (Савић и Митро, 2006, стр. 80-81) – обезбеђује минимум знања о неколико важних аспеката ромске заједнице. Осмишљен је као динамична сума знања о различитостима и толеранцији и могуће га је прилагодити уписној групи студената и студенткиња и допунити сваке године на другачији начин, што га је чинило актуелним. Четири основна модула обухватала су основна знања о ромском језику, књижевности Рома, традиционалној и савременој култури Рома, историји и становању Рома. Једносеместрални програм, са укупно 32 часа наставе, реализован је кроз предавања, радионице, трибине, тимски истраживачки рад и писање завршног рада уз менторску помоћ. Од самог почетка програм су остваривали како ромски, тако и неромски предавачи⁸ који су се бавили ромском заједницом, уз учешће гостујућих, страних предавача (као што је Dieter Halwachs из Граца). Посебан успех је то што су полазнице прве генерације у међувремену постале део академске заједнице Универзитета у Новом Саду и предавачице у самој ШР. За једанаест година постојања Школе ромологије на Универзитету у Новом Саду укупно је 353 полазника добило сертификате, од којих су 277 жене (Радовић, 2018, стр. 147).

Циљ

Циљ рада је да ШР прикаже као једно позитивно искуство високошколског образовања ромских и неромских студената и студенткиња у алтернативном

Министарству просвете за увођење ромских асистената у настави. Од 2009. њихов назив мења се у „педагошки асистенти“ и постају део система васпитања и образовања, а њихова циљна група више нису само Роми, већ сва деца која се суочавају са тешкоћама у праћењу наставе. Током 2025. године запослено је укупно 280 педагошких асистената у 238 основних школа, 10 средњих школа и 32 предшколске установе (Денић, 2025, стр. 336-343). У циљу пружања подршке инклузивном образовању, а уз подршку Министарства просвете, 2023. године формирана је и Национална асоцијација педагошких асистената.

- 8 Предавачи и предавачице били су, између осталих, и: Рајко Ђурић, Милош Марјановић, Александра Митровић, Зоран Мулић, Драган Ристић, Љиљана Пешикан Љуштановић, Мирјана Јоцић, Свенка Савић, Биљана Сикимић, Желимир Жилник, Драгољуб Ђорђевић, Оливера Маринков, Вера Васић, Јелена Савић, Данило Ђурчић, Станка Димитров, Марија Александровић, Славица Денић и други.

академском простору које је дало добре резултате (али нажалост није прешло у стални академски програм на факултетима и високошколским установама) и да афирмише потребу и добробити увођења ромологије као интердисциплине на Универзитету у Новом Саду.

Као емпиријски материјал послужиле су анонимне евалуационе листе 43 учесника и учесница ШР на УНС за наведени период (2004-2015) и разговор са пет полазница ШР.⁹

Методологија истраживања

Емпиријски материјал за анализу чини документација Школе ромологије на Универзитету у Новом Саду реализоване периоду од 2004. до 2015. године, односно 43 евалуационе листе ромских и неромских учесника и учесница, на основу којих анализирам разлоге због којих су уписали ШР, добробити овог алтернативног програма, новоусвојено знање о језику, култури, историји и проблемима ромске заједнице, (не)испуњена очекивања, квалитет понуђене литературе, оцену рада одабраних предавача и визију ШР у будућности.

Осим тога, пет дипломираних учесника ШР (1 мушкарац, 4 жене), десет година након завршетка програма, износи своје ставове о значају ШР за њих лично, потреби за поновним увођењем овог програма на факултетима и високошколским установама у Србији и за његовим прерастањем у стални, институционални облик (у виду изборног предмета, лектората, одсека или катедре), а све у циљу побољшања степена образовања припадника ромске заједнице и повећања знања већинске заједнице о појединим елементима идентитета Рома и Ромкиња код нас и у свету.

Дискусија резултата

Циљ алтернативног програма ШК била је сензбилизација широке академске јавности за питања везана за ромску заједницу, посебно за аспекте образовања. Зато су у програму подједнако учествовали припадници ромске и неромске (већинске) заједнице, како би се знање размењивало истовремено и једнако. То је, организационо гледано, била прелазна фаза ка успостављању сталног институционалног облика унутар постојећих академских јединица (катедра, одсек, лекторат или један међу изборним курсевима на основним, мастер и/ или докторским студијама). Нажалост, и након једне декаде континуираног присуства у академској заједници, до институционализације није дошло,¹⁰ због чега је након престанка одржавања ШР на Универзитету у Новом

⁹ Захваљујем проф. емерити Свенки Савић на уступљеном емпиријском материјалу и корисним сугестијама приликом израде овога рада.

¹⁰ У периоду од 2022. до 2024. године било је настојања да се на Филозофском факултету устали такав академски ниво. Разлога је било доста, пре свега чињеница да је на Катедри за журналистику

Саду остварен читав низ подстицајних активности у циљу даље сензибилизације академске заједнице за питања језика и културе Рома.¹¹ Увидом у евалуационе листе учесника и учесница ШП потврђује се значај овог програма и потреба за његовим увођењем у систем високог образовања у Србији.

Разлози због којих су се полазници укључили у ШП пре свега су стицање нових знања и искустава, односно потреба да прошире своја и туђа знања (у својој непосредној околини) о Ромима, као и жеља да боље упознају ромски народ, његову културу, историју, традицију и књижевност. Такође, полазници припадници ромске националности желели су да стекну нова знања о свом народу. Неки од њих били су ангажовани на одређеним програмима који се тичу ромске заједнице те им је било важно да из различитих области (попут рада педагошких асистената и других институционалних механизма, примене афирмативних мера за упис ромске деце у средње школе и на високошколске установе, спровођења Декаде Рома, извора финансирања и слично) од релевантних предавача добију информације које ће им користити у даљем раду. Осим тога, приметна је и свест полазника да је упознавање са другом културом врста комуникације која утиче на смањење дистанце према Ромима, али и да (у) познавање другости утиче на квалитет личности.

Кад је реч о добробитима овог алтернативног програма издвајају се одговори који се тичу дикриминације и предрасуда према ромској заједници. Наиме, полазници наводе да су се упознали са проблемима Рома и Ромкиња, разбили сопствене предрасуде, видели успешне жене Ромкиње (што раније нису имали прилике да виде), стекли нова знања о пореклу, историји, холокаусту,

изборни курс Ромологија већ постојао у ранијим акредитацијама овог програма, али настава је изостала до данас.

¹¹ Др Марија Александровић (1972-2025) стекла је звање доктора књижевних наука и предавала је на Високој струковној, васпитачкој и медицинској школи у Вршцу неколико предмета, између осталих и оне повезане са ромологијом. На Филозофском факултету на Универзитету у Новом Саду, на коме је стекла и звање истраживача, одржала је неколико предавања посвећених питањима из ромске заједнице: 1) промоција књиге *Ромологија* Рајка Ђурића, Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва Владе Републике Србије и Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу, 3. 12. 2021, Филозофски факултет, Нови Сад; 2) „Родна димензија у читанкама за пети и шести разред кроз изборни предмет: Ромски језик са елементима националне културе”, Осма међународна научна конференција „Интеркултуралност и родна равноправност у образовању 2022”, Педагошки завод Војводине, Одсек за румунистику Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду и Национални савет румунске националне мањине, 1. 10. 2022, Нови Сад; 3) „Интеркултуралне компетенције наставника за изборни предмет Ромски језик са елементима националне културе”, Осма међународна научна конференција „Интеркултуралност и родна равноправност у образовању 2022”, Педагошки завод Војводине, Одсек за румунистику Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду и Национални савет румунске националне мањине, 1. 10. 2022, Нови Сад.

Такође након престанка одржавања Школе ромологије на Универзитету у Новом Саду, уз одређена прилагођавања плана и програма локалном контексту, ШП је 19. 6. 2021. одржана и у Руми, а обухватила је следеће теме: ромски језик; култура Рома (обичаји, религија, стереотипи); историја; становање; образовање ромске заједнице.

егзодусу и религији Рома, књижевности, ромском језику, дијалектима, традицији, обичајима и реадмисији.

Нова знања из различитих области друштвеног живота која су стекли у ШР полазници су сматрали драгоценим пре свега у контексту настојања да се присутна дискриминација према ромској заједници смањи, а што се може илустровати следећим одговорима:

- „Сматрам да је мој задатак да стечена знања пренесем људима у свом окружењу и шириој јавности како би се слика о ромској заједници променила“;
- „Овај курс ми је помогао да одбацим предрасуде према Ромима и да их гледам другачијим очима и то ћу покушати да проширим у свом окружењу“;
- „Богата ромска култура, историја, књижевност су ми били потпуно страни, али сам сада много тога научила и то ћу пренети и другима“;
- „Нисам имала свест о томе колико слика у медијима утиче на дискриминацију ромске заједнице, али ћу се трудити својим радом у медијима да укажем на овај проблем“.

Неиспуњена очекивања углавном су се тицала недовољне дужине курса и чињенице да није било могуће довољно пажње посветити свакој конкретної области која је била обухваћена. Нарочито су полазници ангажовани као наставници ромског језика¹² у препорукама за даљи рад наводили потребу за детаљнијим изучавањем језика кроз организацију додатног курса ромског језика.

Кад је реч о понуђеној литератури и оцени рада предавача, полазници су позитивно оценили анализе текстова, чланака и књига о ромској заједници, интерпретацију и компарацију ромске и српске књижевности, дела ромских аутора у различитим областима културе (музика, сликарство...), а посебно афирмативно оцењена је чињеница да су стручни предавачи били и Роми и Ромкиње.

Будућност ШР полазници су видели у академским институцијама, на Филозофском факултету у Новом Саду и другим високошколским установама.¹³

Разговор са учесницима ШР потврђује став о позитивном утицају овог програма:

- „Учешће на Школи ромологије је на мене оставило врло позитиван утицај, највише због сазнања о ромској историји, култури и обичајима.

¹²Национална асоцијација наставника ромског језика је струковно удружење које има кључну улогу у промоцији културе, неговању ромског језика, пружању додатне едукације, професионалног усавршавања и подршке наставницима. Асоцијација сарађује са образовним установама и ради на афирмацији ромског језика, што чини важан корак ка очувању језичког и културног идентитета ромске заједнице.

¹³На Високој струковној, васпитачкој и медицинској школи у Вршцу од 2009. године настава се одвија на српском, румунском и ромском језику, што ову институцију чини јединственом у Србији и у региону.

Одрасла сам међу неромима, једина ромска породица била је наша. У породици сам научила ромски језик, али о историји, традицији и култури нисам имала великог сазнања. Тамо сам упознала и моје сународнике, размењивали смо знања и искуства, што је такође врло значајно за мене“;

- „Значај ШР видим у томе што је окупила не само студенте, већ и предаваче ромске и неромске националности. Имао сам прилике да слушам професоре ромског порекла који су већ запослени на Универзитету, као што су др Рајко Ђурић и Зоран Мулић“;
- „ШР ми је помогла да боље упознам сопствену заједницу, њену културу, историју, традицију и језик. То ми много значи јер данас активно радим у својој локалној самоуправи са Ромима и Ромкињама и у прилици сам свакодневно да примењујем знања која сам у стекла“;
- „Мислим да је ШР имала позитиван утицај на ромске, али и на неромске полазнике. Сигурна сам да је утицала на смањење дискриминације и предрасуда према ромској заједници, јер су припадници већинске заједнице могли боље да нас упознају“;
- „Мој рад данас јесте усмерен управо ка укључивању Рома и Ромкиња у друштво, а ШР је у великој мери томе допринела, јер сам се као полазница детаљније упознала са проблемима сопствене заједнице. Верујем да значајан број полазника стечена ромолошка знања даље користи у академске или активистичке сврхе у настојању да поправи положај Рома и Ромкиња код нас“.

Учесници Школе ромологије, деценију након њеног завршетка, истичу потребу за увођењем ове научне интердисциплине на универзитетима у Београду, Новом Саду и Нишу, где већ неколико деценија постоје истраживачки тимови који остварују важне истраживачке резултате за високошколску наставу. Неопходно је да ромологија добије стални институционални облик на факултетима и високим школама у Србији, а задатак нове генерације ромских научника и научница је да – по угледу на јединице за едукацију и истраживања мађарског (хунгарологију), румунског (румунистику), словачког (словакистику), русинског и украјинског језика (славистику) – на Филозофском факултету у Новом Саду и/ или Педагошком факултету у Сомбору придруже и катедру, одсек, лекторат за ромологију или пак изборни предмет Ромологија која је важна за развој ове заједнице у Србији. На тај начин би се ромски језик и култура, као важне одреднице идентитета Рома и Ромкиња, даље изучавале у оквиру образовних институција, што би утицало на повећање степена образовања ромске популације, али и на ширење знања већинске заједнице о богатом културном наслеђу Рома и Ромкиња.

Закључак

Школа ромологије једно је од малобројних места на којима су се могла стећи или продубити знања о ромској култури, историји, језику, књижевности, образовању, музици и проблематици ромске националне заједнице, а нарочито о животу и раду ромских писаца, песника, композитора, сликара, политичара и других делатника у некадашњој југословенској заједници. Такође, она је дала добре основе за даљи рад на решавању проблема Рома и Ромкиња и у својим основама успоставила је тимско сарадничтво између Рома и нерома (Савић, 2006, стр. 151). Заједничко учешће припадника ромске и већинске заједнице био је важан почетак међуетничке комуникације која утиче на продубљивање сличности уместо разлика и смањење етничке дистанце према Ромима.

Организован је и практичан рад на истраживачким пројектима ШР (који су се тицали сакупљања емпиријске грађе ромског језика, сагледавања доприноса невладиних организација побољшању статуса ромске националне мањине, условима становања Рома и Ромкиња и слично) који је допринео примени знања стечених на предавањима. Надаље, Школа ромологије је у 2007. години постала средиште истраживачког пројекта „Изграђивање ромске интелектуалне елите на Универзитету у Новом Саду“ чији је циљ био изграђивање модела високог образовања ромских студената на Универзитету. Пројекат је финансијски подржао Ромски едукативни фонд, а реализован је од стране Удружења ромских студената, Уније ромских студената и Женских студија и истраживања. Пројекат је подразумевао изградњу менторског програма у ком старији студенти сарађују са млађим колегама, затим стратегија запошљавања дипломираних ромских студената, као и курикулума за нову академску интердисциплину на Универзитету у Новом Саду – ромологију.

Осим чињенице да је окупила значајан број студената и наставника из Србије, ШР допринела је и покретању дискусије о ромологији као научној дисциплини код нас – како писати и како је предавати. Чињеница да су неке од полазница прве генерације у међувремену постале део академске заједнице на Универзитету у Новом Саду и предавачице у самој ШР потврђује да је један од циљева – стварање наставног кадра – остварен. Такође, Школа је потврдила и раније сазнање да је неопходно у универзитетску наставу укључити и основе учења ромског језика.

У значајне резултате Школе ромологије убраја се и низ објављених текстова, брошура, књига и видео записа: Свенка Савић и Вероника Митро *Школа Ромологије* (2006); Свенка Савић *Ромкиње 2* (2007); Свенка Савић и Милана Грбић *Академским образовањем до ромске елите* (2008); Свенка Савић *Образоване Ромкиње: предлог за модел интеркултуралног разумевања и слушања* (2010).

Важно је поменути и чињеницу да су писани и електронски медији редовно пратили рад ШР и извештавали о појединим активностима,¹⁴ што је допринело широј сензибилизацији већинске заједнице (поред академске) за проблематику Рома и Ромкиња,¹⁵ али и присуству и укључивању више од шездесет особа које нису уписане у ШР.

Може се закључити да је током трајања ШР остварено неколико основних вредности: 1) ново знање о ромској заједници које подразумева и знања из језика, културе, историје, традиције, порекла, музике и знања о проблемима са којима се та заједница суочава у свакодневном животу; 2) ново знање утицало је на смањење дистанце, предрасуда и дискриминације према припадницима ромске заједнице; 3) побољшање општег образовања, и у смислу боље опште информисаности и у смислу стицање академских знања о научно-истраживачкој методологији и академском писању, те о интеркултуралности као предуслову за успешан суживот у мултикултуралним срединама каква је Војводина (Радовић, 2018, стр. 143).

Предлог за непосредну праксу

Зарад подизања степена образовања Рома и Ромкиња важно је да се у академској заједници настави континуитет одржавања и програма попут ШР и академски облици образовања намењени припадницима ромске заједнице различитих група и старости, али и припадницима већинске заједнице у нашој земљи.

У Србији данас постоје програми за ефикасно укључивање деце и омладине из ромске заједнице у различите облике образовања, међу којима је и ШР, али се изгубила повезаност међу њима. Зато су та достигнућа на половини треће деценије 21. века недовољно јавно видљива, а углавном их остварују они који су били повезани са радом ШК као предавачи или као полазници. Потребно је истражити куда су се упутили кадрови који су добили знање о ромској заједници, било да су га стекли у академском, било у алтернативном програму. До сада, нажалост, није процењен учинак ШР на Универзитету у Новом Саду, мада је од престанка њеног остваривања прошла читава деценија.

Овај програм се не реализује од школске 2014/2015. године, а нови облици на неком од факултета новосадског универзитета нису успостављени као стални. Због тога је важно да се на Филозофском факултету у Новом Саду или

14 <https://www.youtube.com/watch?v=g91G4vGolYM&list=PLE0B9C19FCEEAF7B2&index=4>
<https://www.youtube.com/watch?v=sGFtnGJH7U&list=PLE0B9C19FCEEAF7B2&index=2>
<https://www.youtube.com/watch?v=4e1By3wcPcQ&list=PLE0B9C19FCEEAF7B2&index=8>
<https://www.youtube.com/watch?v=739AqhxP0Vw&list=PLE0B9C19FCEEAF7B2&index=8>
<https://www.youtube.com/watch?v=0s769GEiLFc&list=PLE0B9C19FCEEAF7B2&index=9>

15 Медијско праћење допринело је и ширењу Школе ромологије ван Универзитета у Новом Саду. У периоду од октобра 2009. до фебруара 2010. године, ШР је одржана и у Бору, где су у оквиру четири модула (језик, култура, историја и савремени живот Рома и Ромкиња) одржана укупно 32 часа.

на Педагошком факултету у Сомбору наставе и устале, како алтернативни, тако и академски облици намењени образовању ромске заједнице различитих група и узраста, али и оних из већинске заједнице са којом ромска заједница вековима живи. Након добијеног основног знања из области ромологије, студенти могу постати активисти у својим удружењима и/ или реализовати истраживачке и друштвено одговорне пројекте и на тај начин помоћи и Ромима у академској заједници и припадницима других националних заједница да превазиђу незнање и оснаже се за разбијање предрасуда и борбу против дискриминације и социјалне дистанце.

Конечно, треба рећи и да улога медија може бити значајна у процесу сензибилизације већинске заједнице (и универзитетске елите) за ромска питања. Посебно је важан Други програм Радио телевизије Војводине на коме се програм емитује на језицима националних мањина и где Ромска редакција¹⁶ више од тридесет година реализује програм на ромском језику. Емисије едукативног карактера у којима се промовише значај образовања утицале су протеклих деценија на подизање свести јавности о потреби за унапређењем образовног статуса Рома и Ромкиња као предуслову за унапређење квалитета живота ове заједнице.

Литература

- Денић, С. (2025). Педагошки асистенти: изазови и перспективе у раду са даровитом децом. У Г. Гојков и др. (Прир.), *Фактори неуспеха даровитих: како их превазићи* (стр. 343-348). Вршац: Висока струковна васпитачка и медицинска школа у Вршцу, Университетеа „Аурел Влаицу”.
- Денић, С. (2015). *Родни идентитет и интеркултуралност: Критичка анализа афирмативних мера на високошколским институцијама у Србији 2000-2013. године*. Нови Сад: Завод за равноправност полова.
- Ђурић, Р. (2021). *Ромологија*. Београд: Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва.
- Клајн, И. и Шипка М. (2012). *Велики речник страних речи и израза*. Нови Сад: Прометеј.
- Радовић, Д. (2018). Школа ромологије на Универзитету у Новом Саду као пример интеркултуралног високог образовања у ромској заједници. У Л. Спарисусу и др. (Прир.), *ИнтерКулти 2017* (стр. 133-149). Нови Сад: Педагошки завод Војводине.
- Републички завод за статистику (2023). *Национална припадност*. <https://popis2022.stat.gov.rs/sr-Latn/5-vestisaopstenja/news-events/20230428-konacnirezpopisa>

16 Радио телевизија Војводине. <https://media.rtv.rs/rom/tv>

- Савић, С. (2006). Високошколско образовање Рома: Школа ромологије на Универзитету у Новом Саду. У Л. Ердељ (Прир.), *Језик више за Европу* (стр. 35-45). Нови Сад: Педагошки завод Војводине.
- Савић, С. и Митро В. (2006). *Школа ромологије*. Нови Сад: Футура публикације ; Женске студије и истраживања.
- Савић, С. и Грбић, М. (2008). *Академским образовањем до ромске елиције*. Нови Сад: Футура публикације ; Женске студије и истраживања.
-

SCHOOL OF ROMOLOGY AT THE UNIVERSITY OF NOVI SAD (2004-2015)

Summary: Although Romology is not formally taught as a distinct interdisciplinary subject at state universities in the Republic of Serbia, the School of Romology operated at the University of Novi Sad from 2004 to 2015 as an alternative educational platform. The program was designed to engage both Roma and non-Roma students, aiming to integrate the discipline into the broader academic environment. The curriculum employed an interdisciplinary approach to Roma studies, utilizing interactive methodologies such as discussion, mentoring, research, and project work. Furthermore, the program maintained networks with similar academic initiatives in Manchester and Graz. The aim of this paper is to present the School of Romology as a successful case study of higher education in an alternative academic space. It further argues for the necessity and benefits of institutionalizing Romology as a scientific discipline within Serbian faculties and universities. The empirical analysis is based on 43 evaluation forms completed by participants (2004-2015) and interviews with five former students. The study concludes that providing the Roma community with the opportunity to study their language, culture, and history is essential. It is recommended that similar or identical programs be re-established and sustained at higher education institutions within the University of Novi Sad.

Keywords: School of Romology, Roma community, academic community, higher education.